

Döden, en övergång från livet till Livet

Av kardinal Léon Joseph Suenens (1904–1996)

Om det är ett intet som väntar oss efter döden, skulle livet förlora sin mening för mig. Jag skulle varken kunna förstå lidandet eller äkta kärlek. Det är bara i evighetens ljus som jag kan förstå dessa två realiteter. Lidandet kan inte existera utan att ha en mening; det kan inte vara en ren absurditet och inte heller få sista ordet. Det låter sig bara förklaras om man liknar det vid en födslosmärta.

Låt oss anta att ett barn i modersskötet kom till medvetande redan före födelsen. Vilka motstridande intryck skulle det inte erfara! Allt skulle tyckas så obegripligt. Men all denna förvirring och obegriplighet skulle få sin förklaring så snart barnet föds och i dagens ljus blir varse sin mors ansikte som böjer sig ner mot det. Då är det som om varje ögonblick av växt i livmodern varit som ett noviciat inför livet och en förberedelse för framtiden. För mig är detta en bild av vår personliga historia; vi har inte upphört att födas. Det lysande perspektiv som utgörs av den kommande evigheten omintetgör förvisso inte mysteriet, men jag urskiljer åtminstone de pilar som klart utmärker den väg som ligger framför mig.

Det som är sant om lidandet är också sant när det gäller kärleken. Jag kan inte förstå den sanna och djupa kärleken som annat än en uppfordran som gäller för tid och evighet. Instinktivt vägrar jag att älska och att bli älskad bara för en tid. I hjärtat hos var och en av oss förutsätter den äkta kärleken att den kommer att vara för evigt. Den utgör en tyst hänvisning till livets föregripna seger över döden.

Hur gärna skulle vi inte vilja få en inblick i vad som väntar efter döden och få en försmak av det. När Léon Bloy¹ låg för döden fick han frågan: "*Vad är det ni upplever just nu?*" Han svarade: "*En enorm nyfikenhet.*" Själv skulle jag vilja att mitt svar i den stunden blev: "*En enorm förtröstan på Guds kärlek.*"

För att ge ett adekvat svar på frågan vart vi kommer efter döden, måste vi få själva dödens beskaffenhet klar för oss, att där inte längre finns vare sig tid eller rum. Att gå in i evigheten betyder att komma in i ett nytt sätt att leva, att öppna sig för ett liv som är oändligt mycket verkligare än det nuvarande.

¹ Léon Bloy (1846-1917): Fransk kristen författare, känd för kraften i sin polemik.

Nu identifierar vi det verkliga med det som vi kan se med våra ögon och röra vid med våra händer och ge uttryck åt med våra mentala kategorier. Evigheten för oss in i Gud själv, den högsta Verkligheten.

För att få en aning om vad som väntar bortom den död vi är på väg mot, skulle vi behöva svara på frågan: "*Vad är Gud?*" Han är slutmålet för vårt sökande och för vår jordiska pilgrimsfärd. Han är ny mark och utforskad himmel. Jag vet att fröet till det tillkommande eviga livet redan gavs mig på min dopdag. Jag har döpts i Faderns, Sonens och den helige Andes namn. Gud bor redan i mig från mitt livs början.

Att dö är att med nya ögon få se Guds kärlek och härlighet, och att med häpnad och förundran upptäcka i vilken hög grad Gud varit närvarande i mitt dagliga liv, i glädjen såväl som i smärtan. Vårt nya liv i himlen kommer att bli en tacksägelse av gränslösa mått. Att dö är att gå in i Herrens glädje, att träda in i "Guds Rike", och att i Honom få möta alla de helgon i det förflutna som gått före oss på vägen till evigheten: Maria, apostlarna, martyrerna i alla tider, alla dem som vi älskat på jorden och kommer att återse därovan.

Jag älskar dessa ord av den heliga Thérèse: "*I himlen kommer man inte att möta några likgiltiga blickar*". Vilket under! Här på jorden ser man så många spända och tillknäppta ansikten, så mycket folk som skyndar förbi på gatorna i våra städer, på järnvägsstationerna, på flygplatserna. Kasta en blick på deras ansikten, så sällan det är man ser ett som är avspänt. Alla har bråttom, tänker på sitt, ingen har ens tid längre att se den andre i ansiktet. Vi är tusentals som bor i samma stad utan minsta kommunikation med varandra.

I himlen får vi leva i riktig gemenskap, i en sann familj, där lever vi inte längre i isolering och anonymitet. "Gud blir allt, överallt" enligt Skriften, och Gud skall ge sig själv till oss som Kärlekens segerpris.

Måste man vara rädd för att dö?

En dag blev jag vid ingången till min katedral hejdad av en okänd person som frågade mig: "*Måste man ängslas inför döden?*" Jag svarade honom: "*Nej, vi är alla på väg till Faderns hus. Där väntar man på oss tillsammans med alla dem som vi har känt och älskat här på jorden. Det blir ett återseende utan motstycke, fortsätt med glädje på er väg dit*".

Under urkyrkans tid väntade de kristna otåligt på Mästarens ärorika återkomst. De misstog sig vad gällde tid och stund. Men de tog inte fel i sin mycket livaktiga känsla av förväntan. Denna "adventslängtan" är en integrerad del av varje kristet liv. När den heliga Teresa av Avila låg för döden lät hon undslippa sig detta utrop: "*Herre, det är på tiden att vi får se varandra*".

Bara Herren vet stunden för mötet. För mig räcker det att veta att stunden bestäms enligt Guds förutseende och omtänksamma barmhärtighet. Den Gud som väntar oss bortom döden - vår påskövergång - är en gränslöst älskande Fader, som med vidöppna armar kommer sina barn till mötes. I honom, och i gemenskapen med helgonen och änglarna, skall vi få lära känna en glädje, en ömhet och en ungdomlighet som överträffar våra vildaste förhoppningar.

"Hoppa! Jag ser dig, det räcker"

En notis i en Londontidning har dröjt sig kvar i mitt minne som en symbol för det barnsliga förtroende till vår himmelske Fader som tron i vår dödsstund begär av oss. En natt hade det utbrutit en brand i ett litet tvåvåningshus, sådana som det finns tusentals av i London. Alla som bodde där hade skyndat ut på gatan för att undkomma lågorna, utom den yngste - en liten pojke på fyra, fem år.

Mitt i den tjocka röken dyker han upp i fönstret på andra våningen och skriker: *"Hjälp!"* Hans far får syn på honom och ropar: *"Hoppa min pojke, hoppa!"* Barnet hör sin fars röst men kan inte se honom på grund av röken och snyftar: *"Pappa, jag ser dig inte"*. I sin ångest ropar då pappan: *"Hoppa! Jag ser dig, det räcker, var inte rädd"*. Barnet lyder och hoppar in i rökmolnet för att snart välbehållen befinna sig i famnen hos sin far som fångat upp honom i fallet.

Denna scen har för mig behållit sitt värde som liknelse. En gång måste vi alla gå igenom det ojämförliga lidande som döden är. Vi måste gå över gränsen och hoppa in i trons natt, i barnslig överlåtelse till Kärleken hos en Far som ser oss, väntar på oss och öppnar sina armar mot oss.

Döden, porten till en ny värld

Döden står för den stund då de jordiska kulisserna dras undan, då ridån går upp för en helt ny scen. Vad är det som väntar oss? Vad är det som ligger där bortom döden? Vad är det för ett rike där "Gud skall vara allt i alla" och där vi ändå skall vara oss själva i en dittills aldrig uppnåelig fullhet? Vilka är det som befolkar den världen, och vilka band kan vi knyta där? Alla är de frågor som var och en nödvändigtvis ställer sig, och som Uppenbarelsen inte lämnar utan svar. Också om detta svar är nyktert och diskret, så är varje stråle av ljus en nåd att ta till sig, en fingervisning att leva av.

Om livet tar slut för gott här nere, så förändras allt vad mening och sinnebild vill säga. Men om jorden är provisorisk och himlen definitiv, då kommer livet här nere till oss som ett utkast, en förberedelse som vi till fullo skall ta vara på.

Naturen visar oss häpnadsväckande förvandlingar. En larv är en futtig liten sak som man inte förstår meningen med förrän man ser den bli en fjäril.

Man har svårt att tro att **detta** har framgått ur **det där**. Och ändå är det så! Om vintern var den enda årstid vi kände till, skulle de döda och nakna träden vara liksom utmaningar mot naturen. Och ännu mindre skulle man förstå trädgårdsmästaren som skoningslöst beskär dem. Det är bara våren och sommaren och hösten som rättfärdigar vintern. Endast de ger den dess fulla mening.

Avskuret från sitt himmelska perspektiv blir det mänskliga livet rotlöst och kaotiskt. Och man förstår den ångest som Camus² gav uttryck åt i "Myten om Sisyfos": *"Det finns bara en enda verkligt allvarlig fråga inom filosofin...: är livet värt att levast eller inte?"* En livsviktig fråga som man inte besvarar utan att försöka få ett nytt perspektiv på saken. Bara det Absoluta kan bestämma inriktningen hos det relativa, hur viktigt detta än är.

Himlen är inget alibi som människan har hittat på eller gått med på för att undkomma det mänskliga framåtskridandet. Himlen är ingen verklighetsflykt, ingen dröm som avleder uppmärksamheten från jorden.

Evighetens horisont ökar värdet av de mänskliga villkoren och ger dem skärpa; med tiden är det inte längre min utmätta tid som jag lever utan min utmätta evighet. Det är ett högt spel som man spelar. Man spelar om sitt eviga liv. Detta ger ett fruktansvärt allvar åt människans ansträngning att göra jorden beboelig, den är vårt övningsfält. Himlen är en närvaro som på alla sidor omger oss, som förenar och omfamnar oss. För att kunna färdas genom livet behöver jag veta vart denna jordiska väg leder för att inte bara vara ett stoftkorn i öknen, utlämnad åt varje vindpust.

Man är villig att möda sig när man vet att vid hemkomsten väntar ett varmt och upplivande välkomnande. Vi lever i en värld som kallnat till följd av all egoism och materialism, och därför behöver vi upptäcka ett hem där Gud är ljuset, värmen och källan till det mänskliga broderskap som genom historien blivit så smärtsamt missförstått.

Döden förblir ett mysterium som tron kastar sitt milda ljus över, likt en evighetslampa i halvdunklet. Tron säger oss att de döda inte är utplånade utan mer levande än någonsin. Den säger oss att våra avlidnas slutna ögon inte har stängts för gott, utan att de härefter skall öppna sig för andra ljus.

² Albert Camus (1913-1960), fransk författare och journalist.

Diktaren uttrycker det bättre än någon annan:

*“Blå eller bruna, alla älskade, alla vackra,
ögon utan tal har skådat gryningen,
de sover i sina gravar,
och solen går fortfarande upp...
Blå eller bruna, alla älskade, alla vackra,
öppna mot en gränslös gryning
på andra sidan graven,
de ögon som man sluter kan fortfarande se”.*

[Ur häftet ”Från livet till Livet”, förlaget Catholica]